

Høyesterett fikk seg forelagt en feilaktig tekst

da den i 1948 skulle fortolke kapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940

Fra fremtredende juridisk hold har vi mottatt følgende:

Under overskriften «Kan en ansvarlig domstol avvise dette?» har overrettssakfører Ole Schjerven en bemerkelsesverdig artikkel i Folk og Land nr. 2 Han siterer Knoph og Arnholm for den oppfatning, at et prejudikat ikke kan binde domstolene i en straffesak. Derfor — hevder han — at Haalandsaken fra 1940 ikke hindrer annet resultat i en ny sak.

Men Høyesterett har i Fivesaken, referert i Rettst. 1948 s. 164—65, nettopp vist, at Haalandsdommen ikke anses avgjørende under Rettsoppgjøret. Sæsnart avtalen av 10. juni ble forelagt Høyesterett ble den lagt til grunn.

Tragedien har imidlertid på en skjebnesvanger måte fulgt denne avtale. Undersøkelles-kommisjonen av 1945, som synes å ha hatt adgang til alle dokumenter, har ikke inntatt den og ikke tolket den. Da den så endelig ble forelagt Høyesterett i Fivesaken ble den forelagt i feilaktig ordlyd. Den norske tekst ble forelagt, men det heter i avtalens tyske tekst, at den tyske

deutsche Text massgeblich.» (§ 9) Det skjebnesvangre var imidlertid, at det i den tekst, som ble forelagt Høyesterett heter: «De samlede norske stridskrefter nedlegger våpene», mens den tyske tekst bruker «gesamnten», som betyr samtlige. Høyesterett tolket den feilaktige tekst som «de gjenværende stridskrefter i Nord-Norge innstillet fiendtlighetene og overga seg». Våpennedleggelsen gjelder da en hæravdeling og blir lokal i motsetning til en alminnelig våpenstillstand. Foruten den språklige forskjell framgår betydningen av Haagerkonvensjonens Landkriksreglement artikkel 37: «Våpenstillstanden kan være alminnelig eller lokal. Den første innstiller overalt de krigførende staters krigsoperasjoner, den annen kun mellom visse deler av de krigførende hære og innenfor et bestemt område.» Se Norsk Lovtidende 1910 s. 498. Man kan således ikke hevde, at rettsoppgjøret hviler på et prejudikat, men at Høyesterett ennå ikke har tatt standpunkt til Norges krigsdeltakelse under den dengang igangværende krig (der Dauer des gegenwärtigen

Professor Sundberg kaster lys også over den «sveitsiske gåte»

Sidemerknad: Parlamentarismen her i Norden har ført til parti-enevelde

Bladet «Farmand», alltid velredigert og aktuelt, vier som bekjent slike begreper som «velstand», «velferd» og «veferdsstat» stor oppmerksomhet. I denne forbindelse er også Sveits dratt inn i debatten, fordi dette land på mange måter kan sammenlignes med de skandinaviske veferdsstater. Blant annet har Benjamin Vogt latt høre fra seg, han har således hatt noen gode og interessante reiseartikler i «Morgenbladet» og i siste nummer av det svenske tidsskrift «Samtid och Framtid» har Halvar D. Sundberg en artikkel, «Den schweiziska gåten», som har vakt betydelig oppmerksomhet. Vår ærede kollega «Farmand» har med god grunn påberopt seg professor Sundberg og flittig sitert ham. Nå er imidlertid nevnte herre identisk med den samme rettslærde mann som er kjent og aktet som leder av Institutet för Offentlig och International Rätt, Stockholm. Det må derfor — i parentes bemerket — være oss tillatt å spørre «Farmand» om ikke tiden snart skulle være inne til å la leserne få del i Lundbergs klart uttalte syn på «rettsoppgjøret» av 1945? Det ville sikkert tjene «velferdsstaten» vår på det aller beste, likegyldig hva man måtte mene om dens av-

ser er i perfekt orden, og det er rimelig gjeldsbyrde.

Ingen sentralisering

Jernbanene er i meget god orden og bærer seg selv. Til og med spurvognene til den sveitsiske forbundshovedstad gir inntekter. Telefonvesenet er perfekt. Sist, men ikke minst: I stedet for den husmangel og de køer av hussøkende som den svenske husleieregulering har skapt, finner man i Sveits hele avissider, fulle av annonser om ledige boliger og leiligheter.

Sveitserne er et nesten fanatisk frihetelskende folk. De har derfor avsky for alt som heter sentralisering og regulering, med en utpreget animositet mot myndigheter og tjenestemenn. Kravet om at det private liv og den personlige frihet skal respekteres er påfallende sterkt.

Selvfølgelig gir ikke dette det hele bildet. Landbruket er ikke på samme høyde i Sveits som i Sverige, og sveitserne er kjent for å være meget «om seg». «Alt kommer på regningen», men til gjengjeld kommer ikke annet på regningen enn det man har fått.

Psykisk uskadet befolkning

Hva kommer det av at utviklingen i Sveits og Sverige

kevel tatt helt forskjellige veie i disse to land.

Når det gjelder naturressurser står Sveits praktisk talt på bar bakke med unntagelse av sine alper, en del halv-edelstener og litt tre, samt nesten ubegrenset tilgang på vannkraft. Sverige derimot har både skog og jern og andre metaller, og betydelige skipsinteresser. Allikevel kan Soloveytchck konstatere:

«But within less than three years after the cessation of hostilities Sweden found herself in the throes of an acute financial crisis.»

Forklaringen på dette mener han er «the result of wrong planning and misguided policies of her own Government. Switzerland, on the other hand, not only maintains her own position unimpaired, but has a record of financial solidity and wise economic policy».

Dette bekreftes ikke minst ved at sosialistene i Sverige viser en påtagelig uvilje mot å diskutere Sveits' eksempel og er meget irritert når sveitsiske forhold kommer på tale. Sjelden går de svenske sakyndiges og representanters flittige studierelser til dette velordnede land.

Ingen politisk rekrutering til ledende stillinger

Svenskeutredningen

bør ha en sentral plass i din bokhylle

Tør du ta ansvaret for at «justisofrenes fribrev» ikke skal komme dine etterkommere til gode?

Av forbundskasserer Rolf Ruyter

Svenskeutredningen blir for alle tider et av de viktigste dokumentariske bevis for at det etter 1945 ble gått ulovlig og landsskadelig fram mot en hel folkegruppe av rettskafne landsmenn i bygd og by. Jeg minner om at dette grunnleggende verk er utarbeidet av svenske, uhildede vitenskapsmenn med europeisk navn. Enhver som ikke bygger og virker i samme ånd pådrar seg skyld overfor etterlektet, ikke minst mot sine barn og familie for øvrig. Anskaff deg derfor Svenskeutredningen, gjør det i denne dag.

Skriftet er søkt tiet ihjel i Norge. Men ingen kapasitet hertillands har til datum våget å angripe det. I Danmark har dette derimot blitt gjort av den impliserte professor Hurwitz.

Tre norske advokater har — kan man si — fremhevet skriftets vitenskapelige holdbarhet. Det skjedde riktignok ved sterkt følelsesbetonte innsigelser, men det må vel ha sin årsak i herrernes innsats på den lov- og faktafornektende siden under

forfulgte og andre hederlige nordmenn setter seg inn i Svenskeutredningen, og tilegner seg dens innhold, jo fortere vil det konjunkturbe- tone og renkefulle blendverk — okkupasjonsoppgjøret — veire bort med den stigende oppklaring — ikke minst innen de tidligere motstander- es rekker.

Prost A. E. HEDEM har i sitt siste skrift — som er midt i blinken — trukket fram en kjernesetning i Svenskeutredningen (fra side 100): «I den mån denna lagstiftning (dvs. Landssvikanordningen) drabbade handlingar som tidigare voro straffria, eller uppstälde nya eller skärpta straff eller straffliknande påföljder eller andra reaktioner för tidigare straffbara handlingar, måste tillämpningen därav innebära ett åsidosättande av allmänt erkända rättsgrundsatser».

«Enligt dessa kan dylik lagstiftning icke tillämpas på gärningar inom det ockuperade området, begången inom detsamma blivit befriat från det tyska besättandet och den lagliga regeringen återtagit

Tragedien har imidlertid på en skjebnesvanger måte fulgt denne avtale. Under Oslo-prosesskommissjonen av 1945, som synes å ha hatt adgang til alle dokumenter, har ikke inntatt den og ikke tolket den. Da den så endelig ble forelagt Høyesterett i Fivesaken ble den forelagt i fellaktig ordlyd. Den norske tekst ble forelagt, men det heter i avtalens tyske tekst, at den tyske tekst skal legges til grunn: «Für seine Auslegung ist der

ende staters krigsoperasjoner, den annen kun mellom visse stater» de krigførende hære og innenfor et bestemt område.» Se Norsk Lovtidende 1910 s. 498. Man kan således ikke hevde, at rettsoppgjøret hviler på et prejudikat, men at Høyesterett ennå ikke har tatt standpunkt til Norges krigsdeltakelse under den dengang igangværende krig (der Dauer des gegenwärtigen Krieges) og etter den virkelige avtale av 10. juni 1940.

Rektor FREDE CASTBERG under okkupasjonen og nå

Alexander Lange sendte nylig Universitetets rektor, professor Frede Castberg følgende brev:

Av det tilsendte nr. 39 1956

Ridderskapets lov

Den mann som mot seg selv er sann vil være trofast mot sitt land.

Den som er stø i all sin ferd vil aldri fly fra tidens sverd.

Den som sin mor i øyet så, vil uredde fram mot fienden gå.

Den som har ren samvittighet: å dø i fryktløs manndom vet.

Og gies seiren i hans hånd, hans ferd er uten hatets ånd!

Han fienden beseiret ser. Det er ham nok. Han ikke ler.

Han håner ikke slagen mann, som kjempet har for eget land!

Han påstår ikke æres tap, han viser nu sitt ridderskap, — ham slagen fiende hellig er, og vold må ikke brukes her!

Det er en lov fra gammel tid at sverd skal hvile etter strid.

Det er et ridderskapets bud at hevnen skal tilhøre Gud! Kai Normann.

av Folk og Land vil De feste Dem ved et åpent brev til Dem herr Castberg fra Trygve Engen.

Da De herr professor utvilsomt vil det vel, konfererer Deres responsa under den tyske okkupasjon av Norge — som jeg har hatt fornøyelsen av å bruke i min gjennomgåelse av dødsdommen over professor Skancke — tør jeg vente at De som den demokrat De er vil besvare det åpne brev til Dem.

Følgende svar kom den 4/1 1957:

Jeg har mottatt Deres brev av 21. f. m. hvormed fulgte et eksemplar av «Folk og Land» nr. 39. Jeg finner ikke grunn til å innlate meg i noen pressede debatt om de spørsmål som berøres i det åpne brev. Men jeg kan — særlig når det gjelder det svenske responsum om rettsoppgjøret — henvise til den inngående anmeldelse som det svenske skrift har vært gjenstand for i professor Stephan Hurwitz's avhandling i siste hefte av Tidsskrift for rettsvitenskap. Professor Hurwitz's standpunkt faller sammen med mitt eget.

Deres ærbødige

Frede Castberg.

der av Instituttet för Offentlig och Internationel Rätt, Stockholm. Det må derfor — i parentes bemerket — være oss tillatt å spørre «Farmand» om ikke tiden snart skulle være inne til å la leserne få del i Lundbergs klart uttalte syn på «rettsoppgjøret» av 1945? Det ville sikkert tjene «velferdsstaten» vår på det aller beste, likegyldig hva man måtte mene om dens øvrige skavanker. — Men tilbake til Sveits. Heller ikke «Folk og Land» vil la anledningen gå fra seg.

Sundberg begynner med å si at det som frapperer en reisende mest når han kommer til Sveits, er den orden, ro og hederlighet som preger landet og det forvaltning, og han tvinges stadig til sammenligninger mellom Sveits og sitt eget land.

Sundt pengestell

Selvfølgelig har det vært prisstigning i Sveits også, men den er liten etter svensk målestokk. Man regner i Sveits fremdeles med små beløp, slik som man gjorde i Sverige før den sosialistiske inflasjonspolitikken. Sølvmynten er fremdeles fullvektig i motsetning til de svenske nikkemynter. Valuta-markedet er fritt og sveitser-francon behøver ikke opprettholde noen skinn-verdi ved hjelp av en valutaregulering som i Sverige selv ti år etter krigsavhandlingenes avslutning unnskyldes løgnaktig med «utomordentlige av krig foranledda förhållanden».

Sveitserne har ikke forsøkt å tilegne seg tysk «fluktkapital». De har også nektet å utlevere internerte tyske soldater til russisk slaveri.

Skattetrykket er rimelig, maksimum er 30 pst. av inntekten mot 80 pst. i Sverige. Det er få skattetvister, og oppsvulmingen av forvaltningsapparater er bagatellmessig. De offentlige finan-

det hele bildet. Landbruket er ikke på samme høyde i Sveits som i Sverige, og sveitserne er kjent for å være meget «om seg». «Alt kommer på regningen», men til gjengjeld kommer ikke annet på regningen enn det man har fått.

Psykisk uskadet befolkning

Hva kommer det av at utviklingen i Sveits og Sverige har tatt et så forskjellig forløp, spør Sundberg. Han henviser til Georg Soloveytchicks dyptpløyende og fascinerende skildring:

«Hvor Soloveytchick tar som utgangspunkt at Sveits og Sverige var de eneste europeiske demokrater som unngikk krig og ødeleggelser under annen verdenskrig. Sveits og Sverige var nesten alene i Europa om å komme gjennom verdenskrigen med uskadet produksjonsapparat og med psykisk uskadet befolkning. Men utviklingen har li-

te bekreftede ikke minst ved at sosialistene i Sverige viser en påtagelig uvilje mot å diskutere Sveits' eksempel og er meget irritert når sveitsiske forhold kommer på tale. Sjelden går de svenske sakkyndiges og representanters flittige studier til dette velordnede land.

Ingen politisk rekrutering til ledende stillinger

Det er særlig to trekk man fester seg ved i Sveits, politiske fysiognomi. Det ene er sosialistenes beskjedne innflydelse. Det annet er at kvinnen ikke har stemmerett. Alle forsøk på reformer har i denne sak støtt på folkets kompakte motstand, ved de obligatoriske folkeavstemninger som alle grunnlovsendringer er underkastet. Stemmerettsmomentet spiller selvfølgelig ingen rolle i denne sammenheng — kvinnenes stemmerett

Fort. side 4

Særlagsmann Erik Solem

— Til minne —

Så dypt var nivået sunket i 1947 at bladet Verdens Gang i rammeste alvor skrev følgende hyllest til særlagsmannen Erik Solem:

Kald som is og med de levende og lynende øyne rettet mot ham eller henne i tiltaleboksen, begynner lagmannen eksaminasjon. Og den er vanligvis av den art at det å bære jernbyrd — som våre forfedre hadde for skikk når sannhet skulle skilles fra usannhet — må forekomme dem å ha vært allikevel en forholdsvis mild form for rettspleie».

Som en ser er dette i høyeste grad kompromitterende såvel for jernbyrdlagmannen som for Verdens Gang, og det rettslige forfall i det hele tatt. — Bakgrunnen for dette finner jeg klart skissert i et brev til meg fra den kjen-

te advokat i Bergen, E. Steen-Olsen som skriver:

«Om rettsoppgjøret mener jeg stort sett som o.r.sakfører Erling Ueland med hensyn til anvendt lov og ulov, og at det var arrangert av menn jeg for min del betrakter som landsforrædere, derved at de satte tilside selve grunnlaget for rett. —

Menneskene har brukt 30 000 til 40 000 år på å nå fram forbi en vilkårlig bestemmelse av hva som skal ansees for rett. Vi var endelig nådd fram til å definere den konkrete handling og de bevissthetsmomenter som måtte foreligge for å kunne dømmes og straffe.

Men så kom politikerne som var selvskyldnere såvel av handling som av ånd og brakte oss tilbake til vilkårligheten.

T. F.

get å angripe det. I Danmark har dette derimot blitt gjort av den impliserte professor Hurwitz.

Tre norske advokater har — kan man si — fremhevet skriftets vitenskapelige holdbarhet. Det skjedde riktignok ved sterkt følelsesbetonte innsigelser, men det må vel ha sin årsak i herrernes innsats på den lov- og faktatornektende siden under «rettsoppgjøret».

Jo fortære den tenkende og den nasjonale del av de retts-

Trygve Lie tangerer sannheten om 9. april

Trygve Lie skriver i sin siste bok på side 19:

Var det ikke den britiske og franske utenrikspolitikken før 9. april som hadde provosert Hitlers lynangrep på Norge? spurte jeg dem (britene). Var det ikke så at de normenn som så med uvilje på britene, med noen rett kunne påstå at det tyske angrep ikke ville ha kommet, hadde det ikke vært for de forskjellige fransk-britiske krav og britenes og fransk-mennenes nøytralitetskrenkelser og provokasjoner?

Det var vanskelig å få noe ut av dem.

«Right or wrong, my country». Nå ville de ialfall ikke uttale sig». — Såvidt Trygve Lie.

Her er Lie ved brennpunktet.

Britene har jo vedkjent seg at de provoserte den tyske besettelse av Norge.

Hos Lie uttrykkes dette slik (på side 21): «Etter krigen er det åpent erkjent fra britisk side at formålet med mineutleggingen var å provosere tyskerne til å foreta et motangrep mot Norge».

A. L.

påfølger eller andre reaktjoner for tidligere straffbare handlingar, måtte tillämpningen därav innebära ett åsidosättande av allmänt erkända rättsgrundsatser».

«Enligt dessa kan dylik lagstiftning icke tillämpas på gärningar inom det ockuperade området, begången inom detsamma blivit befriat från det tyska besättandet och den lagliga regeringen återtagit makten och lagstiftningen därmed effektivt bragts till befolkningens kännedom».

Dette var som kjent også prof. dr. jur. Jon Skeies mening. —

Etter alt å dømme blir Svenskeutredningen historiens og dermed verdens dom over «rettsoppgjøret» — når tiden er inne. Guds kvern maler langsomt men sikkert. Eller var der noen som ventet at der skulle regne gullepler ned i fanget til oss — med det samme Svenskeutredningen kom, nei det var det vel ikke?

R. R.

Tiltalebeslutning i Thronsensaken

Statsadvokat Karl Lous har nå utferdiget tiltale mot Thorvald Trondsen. Saken var berammet til behandling i lagmannsretten i neste uke, men tiltalte har vært så dårlig at det hele er utsatt en tid, trolig til mars eller april.

Tiltalen er i det vesentligste den samme som ble utferdiget i 1943, før Trondsen rømte fra landet og bosatte seg i Spania. Det blir ikke så mange vitner i saken, da påtalemyndighetene regner med at det er vanskelig å huske særlig mye fra så lang tid tilbake. Det blir en spesiell «landssvikrett» som skal behandle saken på samme måte som under de store sakene etter krigen. Retten er da sammensatt av tre juridiske dommere og fire domsmenn.

I fjor bestemte riksadvokaten seg til å unnlate påtale, med hjemmel i straffeprosesslovens pfg. 85 Etter dette var det Regjeringen som besluttet at det skulle reises tiltale.

FOLK OG LAND

UAVHENGIG UKEAVIS

Ansvarlig redaktør Johannes Kringlebotn

Vår åndelige opprustning har framgang

Intet er som det levende ord i kampen for sannhet og rett. Muntlig fra tale, eller trykt i bok og blad.

Det nærmeste vi har for hånden er Folk og Land, en budbærer, en fakkelbærer ikke bare innenfor våre egne rekker, men også mellom oss og de «andre».

Dertil: Rekken av opplysende bøker vokser til stadighet. Sannhetssøkere og lysbærere nær sagt fra alle krigsrammede land har skapt et bibliotek som det står respekt av. Dette bibliotek er våre lidelsesfellers åndelige arsenal, vår rustningskapital. At denne rustningskapital har betydelig styrke og kraft har etter hvert gått opp selv for de mest tykkhudedede.

Vi vet ikke hvem som hadde æren av å være først i starten. Det er mulig at det var høyesterettsadvokat Gerhard Holm, da han lot trykke sitt foredrag av 13. desember 1945 om «De passive NS-medlemmer og rettsoppgjøret». Mange fulgte, både kvinner og menn som var våkne nok og helhjertede nok til å

kjempe mot borgerkrigsmentaliteten og det store folkebedrag.

Vi kunne i forrige nr. av bladet melde om et nytt verdifullt tilskudd til vårt arsenalbibliotek, det gjaldt redaktør Frede Jordans dramatiske bok: «Historiens Dom». Den bør bli flittig lest også her i landet. Flere danske bøker er bebudet og vi imøteser dem med store forventninger. Fra den norsk-ættede kaptein Erik Lærum kommer således i nær framtid en ny liten bok under titlen «Polen-Suez-Ungarn». Videre står den danske professor Vinding Kruse foran utsendelsen av en bok hvor «rettsoppjøret» blir juridisk behandlet og angrepet. Det er vår kollega «Revision» som opplyser dette. Bladet gjør forøvrig oppmerksom på at det ikke er hele innholdet, men et spesielt avsnitt av den omfattende bok som omhandler «rettsoppjøret».

Det gjør godt å se at vi stadig har folk som er i virksomhet for å myke opp de gjenstridige.

Piggråden ruster ned og vi ruster opp.

Takk og velsignelse til alle

store og små bidragsyttere til Folk og Land. Vi skjønner nå at det begynner å bli alvor innen våre gamle rekker: at man vil ha et blad med muligheter til vokster. — DU også kan, med ditt egenhendige navn, være med å skrive historien om vårt blads fram-

Tillit til Ruge

Jeg henstiller til 75-åringen general Herman Ruge å offentliggjøre i en av landets aviser sin oppriktige mening om Kongens og statsrådets avgjørelse i Tromsø møtet den 7. juni 1940.

Hilsen
72-årig fullbefaren sjømann.

Et oppsiktsvekkende angrep på den danske motstandsbevegelse og dens leder

Kravet om revisjon av det danske etterkrigsoppgjør vokser seg stadig sterkere

Redaktør Frede Jordan
Historiens Dom. Olesen.
Forlag, Aabenraa, Danmark 1956. — 116 sider.

Jeg tror det var Paul Gjesdahl som engang leverte en bokanmeldelse med følgende innhold: Skulle denne bok overhodet anmeldes, måtte det bli til politiet!

Ekskommunist og nuværende socialdemokrat Frode Jacobsen og hans medarbeidere har forunderlig nok ikke reagert slik. De foretrekker å svelge injuriene istedenfor å imøtegå dem. Det virker oppsiktsvekkende.

Først litt om forfatteren selv: Han hadde før krigen virkelig posisjon innen dansk presse, som redaktør, skribent og individualist. — Både hans bestefar Rasmus Clausen og hans far Aage Jordan satt i åttiårene fengslet som politiske forbrytere (som medlemmer av den såkalte Riffelbevegelse — en skattekterbevegelse mot Estrups provisoriske lover). For såvidt er det intet unaturlig i at Jordan ikke pakker sitt okkupasjonsstandpunkt inn i bomull. Han hevder klart og tydelig den danske motstandsbevegelses sabotasjehandlinger, «stikkermord» m. m. var direkte Moskvabestilte og helt ufor- enlig med danske inter-

Her presenterer vi for leserne vår danske venn redaktør Frede Jordan. Han er født 5. august 1883 som sønn av redaktør Aage Jordan i «Lolland-Falsters Folketidende». Hans morfar var den kjente danske bondepolitiker Rasmus Claussen, og hans morbrorden kjente dikter Sophus Claussen. Ble student 1902, kand. phil. 1903, redaktør i samme blad 1909, sjefredaktør 1910—33. Redaktør av bondebladet «Folket» 1935—37. Deretter free-lancer. Medstifter av Bondepartiet 1939. Stadig parthaver i «Aalborg Amtstidende». Har tidligere skrevet Lille Fabius Landsforræders bok «Bak Gitter og Pigtraad».

resultater som kom ut av det politiske forlik mellom motstandsbevegelsen og politikerne.

Om redaktør Jordan kan

Tilbake til selve fremstillingen: utgangspunktet er Danmarks særstilling under okkupasjonen. Den lovlige valgte regjering kunne fort-

Fritt Slag

Herr redaktør!

Takker så meget for Folk og Lands kommentar til Egil Norvi. Dette i all korthet for å gi min tilslutning til nøytralitet i bladets spalter.

Godt nyttår til deg og medarbeiderne!

Førde, januar 1957.

OLAV VIE.

Ormeyingel, sa han

Herr redaktør!

Med interesse har jeg lest innleggene for og imot å gå mot Russland. Hvorfor kjempe for de vestlige herrer som tynte oss tidl. NS og våre barn? — Kan vi ikke heller stille oss opp i all beskjedenhet og se på når disse vestlige folk får samme behandling av russen som Tyskland fikk? Skal vi berge disse samtidens dummeste politikere? — Nei, selv vårherre sier pass i slike tilfeller. Ormeyingel, sa han.

Våre frontkjempere er utvilsomt bra folk, men jeg synes de rasler alt for meget. — Naturligvis er ikke jeg mot at de følger sine lyster, men er det klokt? Skulle ikke vi tid-

hensikten var å gjøre det umulig for regjeringen Scavenius å regjere videre, og det klarte han. Regjeringen nedla formelt sine hverv idet den nektet å imøtekomme tyskernes krav om undtaks-tilstand. Kongen lot avskjedsbegjæringen «ligge på is», og der ble opprettet en slags «skyggeregjering», til stor er-grelse for Frode Jacobsens «Frihetsråd», som nu trådte fram i den illegale presse og gjorde krav på å være den egentlige regjeringsmakt i

ligere NS ha et felles mål: at vi krever full oppreisning før vi lar oss slakte en gang til? I første omgang er det bare vår ære, vår oppreisning og vår daglige dont som det er vært å kjempe for, intet annet!

J. H.

Takk til Ola O. Furuseth

Hans tilsvaret til Egil Norvi fortjener vår takk. — Jeg mener at vi ikke bør slutte oss til noen krigspropaganda mot et annet land, det vil bare resultere i at vi blir sett ned på. Forresten tror jeg ikke det er klokt av det norske folk i det hele tatt å drive noen propaganda mot Russland som kan knuse Norge på et par dager, og det er dumt å tro at vi ville få noen hjelp.

Vågsbygd pr. Kristiansand, 12. januar 1957.

K. Torjesen.

Enig med Furuseth!

Herr redaktør!

Jeg leser Deres avis og må herigjennom få senne en dyptfølt takk til Ola O. Furuseth, for hans gode fremstilling. Hva i alverden har vi tidl. NS-folk å gjøre i herr Einar og Joachims rekke? Tror noen at de kan frelse Norge? Nei la dem kjøre hele komplottet rett i avgrunnen og tiljubel seg sjøl.

At frontkjemper Egil Norvi ikke ser det annerledes enn han skildrer det i sin artikkel, er trist. Ser han virkelig ikke at det er Vestens folk som stenger Suez, som fordyrer oljen for sine medborgere og gjør livet surt? Hvorfor? Ja hvorfor? Ser han ikke for bare bajonetter at det er samme ånd som regjerer både Øst og Vest? Hvordan tror De folk ville reagert på angrepet på Suez hvis ikke Ungarn kom inn i bildet? Norvi, tro nå ikke bare på bajonetter, selv om De har vært frontkjemper!

Hilsen fra menig

J. J. Hurleen i Alesund.

Takk og velsignelse til alle

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie. Red. stiller til 75-årsring general Herman Ruge å offentliggjøre i en av landets aviser sin oppriktige mening om Kongens og statsrådets avgjørelse i Tromsømøtet den 7. juni 1940.

store og små bidragsyttere til Folk og Land. Vi skjønner nå at det begynner å bli alvor innen våre gamle rekker: at man vil ha et blad med muligheter til vokster. — DU også kan, med ditt egenhellige navn, være med å skrive historien om vårt blads framgang og trivsel. Prat duger ikke, prat er bare narrestreker og dekadense selv om det produseres på byens dyreste restauranter. Nye abonnenter og kontanter øker derimot våre driftsmidler. Derfor vår varme takk til enhver som er med og bygger opp.

Red.

Muligheter i øst og vest til selvtenkning?

President Eisenhower uttalte i sitt nyttårsbudskap at de østlige landes befolkninger hadde begynt å «tenke selv», hvilket var en stor fordel. Hvis presidenten kunne lære de vestlige land det samme, var det ennå bedre.

Bladet «Revision», Danmark.

Hvor bliver Anders Lange?

Herr Anders Lange.

For noen år siden reiste De rundt i landet og holdt foredrag. Det De sa gikk «rett til folks hjerter». De ga nemlig på en glimrende måte uttrykk for det som «den alminnelige mann» gikk og tenkte på.

Derfor var kontakten straks i orden. I foredragene lovet De å lage i stand et tusentallig tog til Oslo, og De behøver ikke å tvile på at De ville fått stort følge.

Men så plutselig ble alt stille. Folk snakker ennå om dette. Mange mener at kanskje «de store gutta» har vært «på kammeret» hos Dem og slått i bordet.

En profesjonell politiker frykter nemlig folk av Deres type. Det kunne spøke for gjenvalget. Dette blir verre og verre nu når de har bevilget seg fyrstelige pensjoner. — Men til saken! Hvorfor sluttet De plutselig Deres aksjon?

Knut Sollid

Det er to ting som går klart fram av de siste hendelser i Frankrike og i Algerie. Den ene gjelder den franske regjering, den andre de algirske nasjonalister. For å si det enkelt: Frankrike har satt alt inn på å beholde Algerie, og landets egne sønner har satt alt inn på å komme fram til uavhengighet.

Tillit til Ruge

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie. Red. stiller til 75-årsring general Herman Ruge å offentliggjøre i en av landets aviser sin oppriktige mening om Kongens og statsrådets avgjørelse i Tromsømøtet den 7. juni 1940.

Hilsen

72-årig fullbefaren sjømann.

Alkoholritt hos Eisenhower

President Eisenhower har bestemt at alle mottagelser og festligheter i Det Hvide Hus heretter skal være alkoholfrie, gjestene vil ikke bli budt alkoholholdige drikkevarer av noe slag.

Beslutningen har vakt vold som oppsikt, heter det, og det er ikke tvil om at presidentens eksempel vil få den største innvirkning i vide kretser. Det som «går an» hos Ike og Mamie, vil snart bli skikk og bruk også andre steder.

Det er to slags mennesker: De som går foran og utretter noe, og de som kommer baketter og kritiserer.

D. L. Moody.

kalte Ruffbevegelse — en skattenekterbevegelse mot Estrups provisoriske lover). For såvidt er det intet unaturlig i at Jordan ikke pakker sitt okkupasjonsstandpunkt inn i bomull. Han hevder klart og tydelig den danske motstandsbevegelses sabotasjehandlinger, «stikkermord» m. m. var direkte Moskvabestilte og helt ufor- enlig med danske interesser, bl. a. fordi de førte til stadig strengere motforholdsregler fra okkupasjonsmakten. Han ble dømt til seks års fengsel, hovedsaklig for å ha «motvirket motstandsbevegelsen på utilbørlig måte ved å skrive artikler mot sabotasjen i bladene «Folket» og «Fædrelandet». Når han slapp med å sone halvparten, tilskriver han det selv myndighetenes dårlige samvittighet. Hans stil er sterkt polemisk — og blendende i sin eleganse. Men så står han også i den gunstige posisjon at han istedenfor å fremsette egne postulater kan la anerkjente danske jurister og politikere forme konklusjonene for seg, punkt for punkt. Selv om plassen er knapp, må jeg gjengi noen få smakebiter:

«— et for Danmark så beskæmmende Retsopgør, at vort Land ikke med Rette kan gøre Fordring paa at kalde sig en Retsstat. (Justisminister Svenning Rytter).

«Vi jurister kan ikke finde os i at Folk der har handlet efter Regeringens bestemte Standpunkt, nu bagefter skal stemples som Landsforrædere. Vi lever i et juridisk Galehus. (Højesteretssagfører C. B. Henriques i 1945).

I tilslutning til dette bør kanskje nevnes at over 100 av Danmarks mest kjente navn med de mest anerkjente jurister i spissen i november 1947 offentliggjorde en adresse hvor de slo fast at «dansk rett er kompromittert ved de

hus Clausen. Ble student 1902, kand. phil. 1903, redaktør i samme blad 1909, sjefredaktør 1910—33. Redaktør av bondebladet «Folket» 1935—37. Deretter free-lancer. Medstifter av Bondepartiet 1939. Stadig parthaver i «Aalborg Amtstidende». Har tidligere skrevet Lille Fabius Landsforræders bok «Bak Gitter og Pigtraad».

resultater som kom ut av det politiske forlik mellom motstandsbevegelsen og politikkerne.

Om redaktør Jordan kan det derfor trygt sies at «den herre rider ikke alene» når han i sin bok redegjør for utviklingen i Danmark under okkupasjonen og konkluderer med at det var politikerne som begikk folkeforræderi vinteren 1944—45 og derved la grunnlaget for en serie justismord i 1945 og senere. Han har følge av langt flere enn det her er plass til å nevne, og de røster som krever revisjon og full oppreisning for de dømte, blir stadig fler. Således har dr. Johanne Christiansen i «Dansk Udsyn» så sent som i september 1956 reist kravet med fornyet styrke, og fått ubetinget støtte bl. a. i «Højskolebladet» av seminarieførster Morten Bredsdorff.

*

Tilbake til selve fremstillingen: utgangspunktet er Danmarks særstilling under okkupasjonen. Den lovlige valgte regjering kunne fortsette sin virksomhet, og proklamere åpent samarbeid med okkupasjonsmakten.

Fra 1943 begynte imidlertid en «Hob af Chauvinister og Kommuniste» som Alsing-Adersen selv kalte dem, å foranstalte streik, uroligheter og sabotasje. Og det er som leder av denne «Hob» vi treffer Frode Jacobsen for første gang. Han var — hevder Jordan — notorisk og overbevist kommunist og hadde bare Sovjets fremtidige mål for øye. De mange sabotasje-handlinger og snikmord på «stikkere» og «samarbeidsfolk» tok slikt omfang at landets lovlige regjering gang på gang gjennom opprop til befolkningen ba om hjelp til å stanse dem. Frode Jacobsen har selv skriftlig erklært at

Hva er en «quisling»?

Vi siterer:

Som jeg allerede for mange år siden uttalte må man se på det russiske problem som det aktuelle hovedspørsmål i verdenspolitikken, og som et synspunkt hvorfra alle større politiske begivenheter må bedømmes.

At England er gått sammen med bolsjevismen for å nedkjempe Tyskland og dermed faktisk arbeider for å utlevere Europa til bolsjevismen er verdenshistoriens moralske og politiske bunnrekord i kulturfolkernes og de siviliserte staters liv.

*

Citatet er hentet fra Quislings tale 6. sept. 1942. Kan «den kompakte majoritet» innen norsk presse fortelle oss når og hvor Kadar har gitt uttrykk for en lignende oppfatning?

De kaller ham jo stadig Ungarns «quisling»!

la formelt sine hverv idet den nektet å imøtekomme tyskernes krav om undtaks-tilstand. Kongen lot avskjedsbegjæringen «ligge på is», og der ble opprettet en slags «skyggeregjering», til stor er- grelse for Frode Jacobsens «Frihetsråd», som nu trådte fram i den illegale presse og gjorde krav på å være den egentlige regjeringsmakt i landet.

I november 1944 begynte forberedelsen til «folkeforræderiet». Forhandlinger ble åpnet mellom Jacobsen og representanter for de politiske partier, fortrinnsvis H. C. Hansen, Aksel Møller og Bjørn Kraft. Dette førte til det forlik som professor Hal Kock har døpt «det uhederlige kompromis» og som rektor Carl Glad har kaldt «den berømte Studehandelen hvorved Politikerne fornægtede deres Fortid og Modstandsbevegelsen komprimerede sin Fremtid».

Politikerne gikk med på at de 556 uopplarte drap og drapsforsøk skulle henlegges uten etterforskning i den utstrekning Frode Jacobsen og hans folk erklærte at de var begått «som krgsnødvendge» av motstandsbevegelsens folk — samt at der skulle vedtas et tillegg til straffelovene bl.a. med skjerpelse til dødsstraff for dem som hadde motarbeidet motstandsbevegelsen. På den annen side erklærte Jacobsen og hans folk at «en Kamp mellem Modstandsbevægelsen og de politiske Partier ikke vilde gavne Frihedskampens idé. Og dermed var grunnlaget klart for den vor- dende samlingsregjering, og for fengsling og domfældelse av de «landsforrædere» som ikke hadde gjort annet under okkupasjonen enn å følge politikernes egne paroler om å bekjempe Frode Jacobsens sabotasje-«hob».

Frode Jacobsen trådte fram som Danmarks mektigste

la formelt sine hverv idet den nektet å imøtekomme tyskernes krav om undtaks-tilstand. Kongen lot avskjedsbegjæringen «ligge på is», og der ble opprettet en slags «skyggeregjering», til stor er- grelse for Frode Jacobsens «Frihetsråd», som nu trådte fram i den illegale presse og gjorde krav på å være den egentlige regjeringsmakt i landet.

Hilsen fra menig

J. J. Hurleen i Alesund.

Hva ville farfar ha sagt?

Ved lov av 14. juni 1956 om endring i mellombels lov av 10. juni 1936 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer ble det åpnet adgang til å legge avgift på omsetningen av kjøtt av fjørfe. I henhold til dette er det i statsråd lagt en avgift av 10 øre pr. kg. på omsetningen av fjørfekjøtt fra 1. februar 1957.

mann og ble i tidens fylde minister i samlingsregjering- en, etter at han, som redaktør Jordan uttrykker det, «forsvandt over i Socialdemokratiets rummelige, men li- det kræsne Favn».

Det er fastslått, erklærer Jordan, at «folkeforræderiet» — det omtalte forlik,— satte de to partier i stand til å skaffe hverandre et gjensidig amnesti, slik at de selv ble reddet fra all videre tiltale, mens de tilbakevirkende straffelovers ulykke veltet inn over uskyldige medborgere i tusenvis.

«Historiens Dom» er som sagt hard kost, så hard at man av og til spør seg selv om Frode Jacobsen virkelig er istand til å svelge den. I øyeblikket ser det ut som han foretrekker å prøve. Enhver som leser boken — og det bør mange gjøre — vil være enig i at isåfall har den samme Jacobsen en utrolig fordøyelse, selv til politiker å være.

Ole Schjerven.

Vi presenterer Englands nye leder

Harold Macmillan,

som nå er Englands premierminister, ble for tyve år siden av de rett-troende blandt Englands konservative kalt en uansvarlig opprører.

I 1936 trådte det ustyrlige underhusmedlem ut av partiets rekke i protest mot at den daværende utenriksminister *Anthony Eden* opphevet de sanksjoner mot Italia som var pålagt etter utbruddet av Abessinien-krigen. Han var blant de konservative, hva det walisiske naturfenomen *Aneurin Bevan* senere har vært i en årrekke for Arbeiderpartiet — uten sammenligning forøvrig.

Og nå er opprøreren premierminister og dermed automatisk det konservative partis fører. Så hurtig kan utviklingen gå.

Han er født i 1894 og er sønn av den kjente skotske forlegger av samme navn.

Bare tyve år gammel kalte den første verdenskrig ham fra studiene i Oxford. I Nordfrankrig ble han såret tre ganger. En gang lå han såret et døgn i ingenmannsland blant drepte soldater. Men han hadde bragt klassikere i lommetaske med seg i krig og fikk tiden til å gå med å lese Homer på originalspråket.

Om den unge soldat som drog fra universitetet like ut i Flanderns

skyttergraver og ble der krigen igjennom, gjelder det i samme grad som *Anthony Eden*: De følte seg, som også en rekke engelske diktere, som slapp gjennom helvedet, som de overlevende i et spillt slægtledd.

Detet kom igjen frem hos *Macmillan* en del år etter i hans utålmodige begrunnelse for opprøret mot *Stanley Baldwin*s form for engelsk konservatisme, som var ved å synke til bunns i selvtilfredshet. Han betraktet 30-årenes arbeidsløshet ikke bare som en økonomisk skade for samfunnet, men som en skyld — en forbrytelse mot det døde slægtledd, som krigen tok.

Etter München-forliket i september 1938 ble *Macmillan*s spørsmål de mest nærgående. *Neville Chamberlain*s regjering fikk. Den som disse plagsomme spørsmål ustanselig ble stillet til i underhuset, var en viss ung undersekretær som skulle svare for utenriksminister *Lord Halifax*. Hans navn var *R. A. Butler* — den samme som inntil nå var *Macmillan*s rival til embedet som premierminister. Idag er han *Macmillan*s «nestkommanderende» i regjeringen.

Hans senere politiske karriere vil være kjent: Boligminister, forsvarsminister, utenriksminister, og fra desember 1955 finansminister.

Der var én ting, som alle fremmede som kom i berøring med *Harold Macmillan* i disse år, har hørt ham gjenta: Mellomøstens olje er for England og Europa et spørsmål om liv og død. Han sa det ved Atlantsråds-møter og i samtaler med andre lands ministre og journalister, lenge før krisen i Suezkanalen. Hans rolle bak de beslutninger som førte til den britisk-franske aksjon er aldri fullt belyst. Muligens har han et væsentlig medansvar for Edens aksjon. Hans rival, *R. A. Butler* mener jo å ha trukket i den annen retning. Men formentlig vil man i Washington vurdere *Macmillan* som den beste, når det gjelder gjenskapelsen av det anglo-amerikanske tillitsforhold.

Omsetningskatten rammer fortrinnsvis de barnerike familiene

Diktaturparlamentarismens forvaltere regner i år med 1600 millioner kroner!

Da omsetningskatten ble innført i 1935, skjedde det under den sterkeste protest fra forbrukerne, som hevdet at denne skatten var i strid med ethvert rettferdig skattesystem. Etter sosiale begreper må skatten legges der hvor den økonomiske bæreevne er størst, og i så henseende er omsetningskatten fullstendig blind, skriver «-adolf» (*Randolf Arnesen*) i desembernummeret av «Forbrukeren» som utgis av Norges kooperative Landsforening.

Her er hans artikkel:

Dengangen i 1935 skrey jeg en artikkel om denne saken i «Kooperatøren». — Den het «Forbrukernes røst», men denne røsten ble ikke hørt av Stortinget dengang. Men det var sikkert med den aller dårligste samvittighet at flertallet vedtok skatten. Det er

i så måte betegnende at man ikke turde kalle skatten ved dens rette navn. Den ble kalt omsetningsavgift til tross for at den er en ren skatt som fortrinnsvis rammer de minst bemidlede, og særlig de barnerike familiene. Hos dem

Av *Randolf Arnesen*
i «Forbrukeren»

utgjør maten stadig en meget stor del av deres utgiftsbudsjett, og de må betale skatt av hver smule av den maten de kjøper og som sannelig er dyr nok i forveien. «Kooperatøren» spådde i 1935 at dersom denne skatten ble lagt på alle detaljpriser, ville det gi lette muligheter

for å unndra skatt og dermed friste svake sjeler. Man måtte derfor regne med at store beløp etter hvert kom til å forsvinne på veien fra forbrukerne til statskassen. De erfaringer man har høstet bekrefter da også at dette var riktig.

Denne famøse skatten er så ukontrollerbar som vel mulig. Og det er ikke nettopp småskillinger det her dreier seg om. I forrige regnskapsår innbrakte den mellom 12 og 13 hundre mill. kroner, og i inneværende budsjettår regner man med minst 1400 mill. kr. Fra annet hold har vi hørt nevne 1600 millioner kroner. Når så kyndige folk regner med at det ikke er noen helt ubetydelig prosentdel av den av forbrukerne innbetalte omsetningskatt som forsvinner før den når statskassen, så forstår man at det her dreier seg om ganske betydelige beløp.

Det er rett og slett en skam at denne skatten er innført i vårt land.

Det sitter jo mange forstandige folk i Stortinget. Vi får si til dem som man sier i Kringkastingen: «Lån oss øre». — Og så får vi fortelle dem at vi riktignok er et tålmodig folk som kan finne oss i mange urimeligheter, men at det også er en grense. Til neste år er det stortingsvalg, og da har vi alminnelige for-

brukere høve til å rette på noe av det som er vrangt her i landet. Det vi da først og fremst bør gjøre er å skaffe oss rede på om de kandidatene vi har tenkt å stemme på, vil gå inn for å få avskaffet omsetningskatten, eller i det minste få den omlagt fra detalj- til engros- og produsentleddet. Vil de ikke det, får vi stryke dem og føre opp andre som vi vet vil gjøre det. Det akter iallfall jeg å gjøre hvis jeg lever og får høve til å stemme ved neste valg.

Godt år!

Hilsen *Knut Geelmuyder*
Mandal

og det er en betænkelig, ensrettet, utvikling. For var tanken begved ikke netop, at FN skulle være et slags folkenes parlament, hvor man frit kunne tenke, tro og tale. Det kan man ikke i FN i dag. Man snoger i folks privatliv, der vogtes paa, hvad man siger og gør — og saa udenfor arbejdstiden. Og stormagternes hemmelige agenter følger hvert eneste af de ledende FN-funktionærers skridt. Hvem gaar man til selskaper hos, hvem taler man med, hvad siger man? Man er aldrig sikker paa, om ens sidemand ikke er agent. Selv skraldespandene gaar ikke fri, antallet af tomme flasker har de hemmelige agents store interesse.

JEG REISTE MENS DET ENNÅ VAR TID.

Alt dette virker naturligvis paa medarbejderne, dertil kommer karrierejagten. Hele sekretariatet er præget af en stræben efter højere gage, større indflydelse og finere titler. Lønskalaen har 60 grader, men der er kun faa virkelig store stillinger, og man pensioneres, naar man er tres. Jeg havde naaet toppen, og jeg havde ingen lyst til at komme hjem for at gaa aftægt. Hvem har brug for en tresaarig? Desuden begyndte jeg

Elever i fiolin og samspill

Jim Johannessen
Hjelmsgate 2 b
Telefon 4-3-07

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Telef. 44 43 33

UR

Jeg fører alle de kjente sveitsermerker som Omega, Longines, Certina, Cyma, Tissot, Revue, Antima og Allsport.

Utvalg sendes portofritt

R. Gjessing

URMAKER
DRAMMEN
Telefon 2507.

Tannlæge

MARTIN KJELDAA
Hansteensgt. 2
TEL. 44 75 54

Annelise Parow

TANNINNSETTING
Tromsø

Gisle Johnsonsgt. 5 Vådemoen kirke - Voldsrunde

Oslo Stigefabrikk

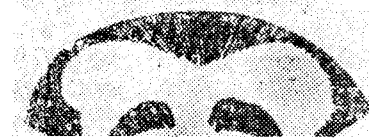
Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/ kadimerte beslag

Inneh. *Alf T. Lunde*
Mosseveien 8
Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Arkitekt

HUSTAD

Kommunister og radikale på

For et halvt år siden sluttet *Poul Vejbye Johansen* som direktør for FN.s informasjonskontor i Washington. Han har reist hjem til Danmark og kjøpt seg restaurant, — *Nødebo Kro* — som han nå skal drive sammen med sin franske kone *Hely*. Innvielsen finner sted 1. februar, og blandt gjestene finner vi *Trygve Lie*, hans tidligere sjef. Da *Lie* fikk den telefoniske invitasjon, forteller

re nyhederne, men at fordele dem.

MAN KAN IKKE TENKE,

land blant drepte soldater. Men han hadde bragt klassikere i lommetaske med seg i krig og fikk tiden til å gå. Det var mer på originalspråket.

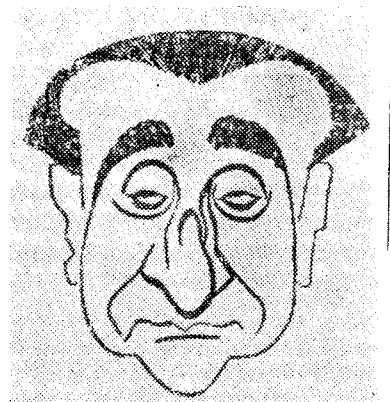
Om den unge soldat som drog fra universitetet like ut i Flanderns

sjon. Hans rival, R. A. Butler mener jo å ha trukket i den annen retning. Men formentlig vil man i Washington vurdere Macmillan som den beste, når det gjelder gjenskapelsen av det anglo-amerikanske tillitsforhold.

Kommunister og radikale på retur i Frankrike

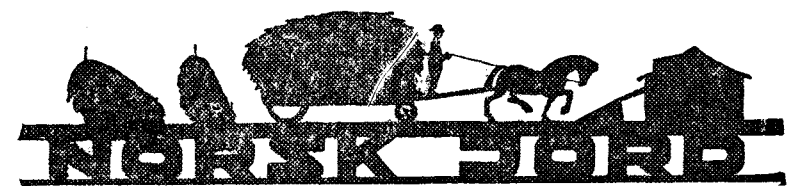
Det var først og fremst hjemmesitterne som satte sitt preg på det viktige suppleringsvalg som sist mandag ble holdt i Paris. Over 42 pst. av de stemmeberettigede unnlot å stemme. Den store fraværspersent gjør det vanskelig å trekke noen sikre konklusjoner av valgresultatet, men i det store og hele synes valget å ha markert en svingning til høyre i velgermassene.

Størst tilbakegang viste kommunistene som denne gang bare fikk 62 756 stemmer mot 120 316 ved parlamentsvalget for et år siden. Således mistet nær halvparten av sine stemmer. Tilbakegangen avspiller sikkert de kommunist-

Mendès-France, hvis parti fikk en hard medfart ved suppleringsvalgene i Paris.

iske velgermassenes reaksjon mot Sovjets fremferd i Ungarn. Det er overveiende sannsynlig at det store flertall av hjemmesittere er tidligere kommunistvelgere som denne gang ikke ønsket å stemme kommunistisk, men heller ikke fant seg tilrette med noen av de andre partiene.

Staten er ute etter skogen din

Staten har kjøpt de store Gjerstad-skogene — om lag 130 000 mål — som ligger i den nordøstre delen av Aust-Agder og tildels over grensen til Telemark. Det er det største skogkjøp staten har tillitvunget seg, etter den såkalte forkjøpsrett. Følgen vil bli en ny flokk statsfunksjonærer og av skogene reduserte skatteinntekter. Men skitt la gå, sier partidiktaturet. Det hele er et ledd i en større plan, vi skal alle over på staten. — Arbeiderbladet opplyser etter en samtale med Løbakk i Landbruksdepartementet at staten i framtida kommer til å nytte forkjøpsretten på skog i større utstrekning enn tidligere. Samtidig arbeider

departementet med en ny administrasjonsordning for statens skoger. Antakelig vil departementet foreslå at det dannes et eget statsselskap til å drive statsskogene med sikte på en mer forretningsmessig drift enn det er mulig så lenge departementet direkte skal ta seg av det daglige arbeid. Så langt Høbbakk.

Det hadde vært mer tillitsvekkende om staten først hadde innført «en mer forretningsmessig drift» ved alle de andre skogene som hører inn under staten. Og latt Gjerstadskogene være i fred. Det er bondeskogbruket og din personlige eiendomsrett de styrende er ute etter.

ger FN-funksjonærene skritt for skritt»

Hele sekretariatet streber etter høyere gasje, større innflytelse og finere titler

For et halvt år siden sluttet Poul Vejbye Johansen som direktør for FN.s informasjonskontor i Washington. Han har reist hjem til Danmark og kjøpt segrestaurant, — Nødebo Kro — som han nå skal drive sammen med sin franske kone Hely. Innvielsen finner sted 1. februar, og blandt gjestene finner vi Trygve Lie, hans tidligere sjef. Da Lie fikk den telefoniske invitasjon, forteller bladet «Information», — lo han hjertelig, og erklærte: — Jeg er blitt fylkesmann, og du skal bli krovært. Der kan du se, FN fører til alt!

BARE SMA BRIKKER I DET STORE SPILL.

Vejbye Johansen legger ikke skjul på at han er trett og skuffet over arbeidet i FN, som han gikk til med så store forventninger.

Valget rammer etter alt å dømme også Mendès-France hardt, selvom det radikale parti under valget ikke opererte med den kandidat Mendès-France helst ville ha hatt. Det radikale parti fikk lenge gang 20 106 stemmer mot 79 843 for et år siden, og led således en markert tilbakegang selvom man tar fraværspersent med i betraktning.

Da jeg etter krigen gikk i international tjeneste, var jeg såre optimistisk. Jeg hadde en følelse af, at jeg endelig hadde faaet luft under vingene, det var fælles for alle i FN den gang. Nu skulle vi endelig faa gjort det stykke arbejde som verden behøvede. Desværre gik der ikke lang tid. før vi opdagede, at vi kun var smaa brikker i det store spill, vi fikk hurtigt stækket vingene. Det, man ønskede, var jo ikke initiativ eller personlig indsats, først og fremst skulle der tages hensyn — ingen af medlemsstaterne, som jo var vore arbejdsgivere, maatte stødes. Saaledes blev informasjons-tjenestens opgave ikke at sorte-

FELLESREISER I 1957

Vi ønsker å gjenoppfriske kontakten med tidligere innskrevne medlemmer og med nye som akter å slutte seg til. —

I løpet av 1957 håper vi å kunne ordne med følgende fellesreiser:

1. **Utfart til Lillehammer og Fåberg med besøk hos Erling Bjørnson og i De Sandvigske Samlinger m.m. Sannsynligvis 3 dager.**
2. **Utfart til Trysil — skogtygd nr. 1 i Norge. Elverum inngår i programmet. Planlagt til 3 dager.**
3. **Besøk i Lier, — Norges vakreste bygd. 2 dager. Overnatting i Drammen.**
4. **Värmlandsferd til Sunne, Rotneros vidunderpark, Selma Lagerlöfs Mårbacka, samt Karlstad. 4 dager (en natt i Sunne og en natt i Karlstad).**
5. **Fellestur til Hamburg. 10 dager.**

Det forutsettes at samtlige turer får Oslo som utgangspunkt, og at vi samarbeider med et av byens autoriserte reisebyråer om hver enkelt tur.

Nærmere opplysninger siden, gjennom kunngjøring i Folk og Land.

Forslag om andre aktuelle turer mottas med takk.

NORSK LINNNEA REISELAG

Postboks 3214

Kierschowsgt. 5

OSLO

dem i et riktignok er et tålmodig folk som kan finne oss i mange urimeligheter, men at det også er en grense. Til neste år er det stortingsvalg, og da har vi alminnelige for-

re nyhederne, men at fordele dem.

MAN KAN IKKE TENKE, TRO ELLER TALE FRITT

Medarbejderstaben var kvalificeret nok, ialtfald i begyndelsen. Trygve Lie ansatte en mand, fordi han var journalist, fordi han var socialøkonom eller befolkningsekspert — han søgte fagfolk, og han fik fagfolk. Men i løbet af faa aar skiftede sekretariatet karakter, og det er jo ikke saa helt sikkert, at de, som først blev ansat, er de bedste folk til det arbejde, som kræves i dag. Paa den anden side spørges der heller ikke saa meget om kvalifikationer mere, problemstillingen er en ganske anden: hvilken nation kan det bedst betale sig at placere paa den og den post? Udviklingen tenderer mod et overudenrigsministerium, man ønsker embedsmænd i stedet for fagfolk,

Alt dette virker naturligvis paa medarbejderne, dertil kommer karrierejagten. Hele sekretariatet er præget af en stræben efter højere gage, større indflydelse og finere titler. Lønskalaen har 60 grader, men der er kun faa virkelige store stillinger, og man pensioneres, naar man er tres. Jeg havde naaet toppen, og jeg havde ingen lyst til at komme hjem for at gaa aftægt. Hvem har brug for en tresaarig? Desuden begyndte jeg at føle mig statsløs, i det mindste for børnenes skyld er det nødvendigt at høre til et sted.

Derfor rejste jeg, mens det endnu var tid.

Den forhenværende FN-direktør taler uden bitterhed, han konstaterer kun visse kendsgerninger, som han har taget konsekvenserne af, aarene i international tjeneste har jo ogsaa bragt ham rige glæder og mange venner. Det er vennerne, som skal aabne kroen den 1. februar. De fleste er naturlig nok reportere, som han har samarbejdet med paa sine skiftende poster. De nordiske landsambasader og ligeledes den franske og amerikanske er inviteret, dertil en lang række politikere med H. C. Hansen i spidsen.

Kunstgjødsel-sprederen

«SPRED»

Nå er tiden inne til å anskaffe seg kunstgjødslespreder. — «SPRED» blander gjødselen selv, og har trepungts-opphengning og er drevet direkte fra traktorens kraftuttak.

«SPRED» arbeider ved hjelp av sentrifugal-prinsippet. —

Den passer til følgende traktorer: Ferguson - Fordson Major - Farmall - Beholderen tar 300 kg. Vekt 85 kg. Såbredde 5—10 m. — Pris kr. 783,— fritt levert Drangedal st. Skriv etter brosjyre straks.

VRÅLSTAD MASKINVERKSTED

BOSTRAK p. o.

Benkeboremaskin «Flatt»

Modell 1953. Som ny. Selges rimelig.

Ekspedisjonen anviser.

Praktfulle halvoterskinn

7 store monterte skinn, passende herrep.

Bundtmakerlaugets takst. Selges ca. 35 % under selvkostende. — Ekspedisjon anv.

Brand-, maler- og skyvestiger oljet, m/kadimerte beslag

Inneh. Alf T. Lunde

Mosseveien 8

Tlf. 68 88 17, priv. 67 07 79

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsv. 5, Ø. Ulleva

Telefon 556129

Oslo

Spis i OBL

spisesalong i

NIELS JUELST. 31,

Hjemmelaget god mat.

tlf. 44 14 98.

JUSTUS VERICULTOR:

Den norske

kapitulasjon

10/6—40

og

Krigføringsproblemet

1940/45

A. Lange: «Boken vil hevde sin pass i bokhyllen til enhver tid».

Fåes i Kierschowsgt. 5, og i Teatergt. 6 (Johannesen). Pris kr. 3,—.

Hybel ønskes

i Oslo

for tidl. NS, 33 år, stille og rolig kar, som skal flytte fra Trondheim.

Bill. mrk. «Snarest» til «Folk og Land»s eksp.

I BERGEN:

fåes avisen hos:

Carl Lund-Olsen,

Domkirkegt. 6 A - Bergen

Professor Sundberg —

Forts. fra side 1

ville øke velgerantallet, men erfaringsmessig spille en beskjeden rolle i partifordelingen.

Det første særtrekk er derimot meget vesentlig — det er helt naturlig at et land som er forskånet for sosialistisk finanspolitikk og planøkonomi må kunne oppvise langt andre resultater enn et land som lenge har vært offer for økonomisk dilletantisme og som anser det som tillatte forretningsmetoder å forfalke den økonomiske målestokk ved hjelp av sløseripolitikk, drepene skatter og politisk influert rekruttering til alle betydningsfulle stillinger.

«Edsforbundet»

Et annet og meget viktig moment er at det sveitsiske «Edsforbund» aldri har tillatt den sammensmelting av regjering og nasjonalforsamling som kalles parlamentarisme. Når en regjering utgår av majoritets-partiets ledere, mister parlamentet sin selvstendighet. Derved oppheves også den dualistiske statsform og maktfordelingen, og parlamentarismen fører til partienevelde. Nasjonalforsamlingen forvandles fra selvstendige, folkevalgte representanter til et regjeringens «transportkompani».

Årsaken til at samlingsregjeringens metode — Sveits er i høy grad de politiske kompromissers land — der ikke har medført lignende ulemper som i land med et helt parlamentarisk system, er, mener Halvar Sundberg,

den sveitsiske forfatning ikke rett til å pålegge direkte skatter, denne rett er forbeholdt de enkelte kantonene.

I krisetider har «Edsforbundet» fullmakt til å pålegge spesielle skatter som krigsskatter, kriseskatter, verne-skatte osv., men forsøk på å få gjort denne ordning permanent har strandet på folkets motvilje mot Statens skattefuter i kantonene og statlig innblanding i deres finansielle selvstyre.

Det er nærliggende å sammenligne med forholdene i Sverige der Staten spiller rollen som formynder for kommunenes låne- og skattepolitikk. En ser da hvor små mulighetene i våre byråkratiserte land må være, i forhold til i det frie, sunne Sveits.

Et velordnet og respektert land

Det er således en lang rekke forhold som forklarer «den sveitsiske gåte»: at det midt i den sydende heksegryte Europa, ligger et lite, men respektert land. Fredelig og væpnet, lidenskapelig patriotisk og statsfiendtlig. Demokratisk og antisosialistisk. Med en hederlig valuta og gode finanser, kommunalt selvstyre og småborgerlig solid, antibyråkratisk, og uhyre ømskinnet når det gjelder frihetsinnskrenkninger. Et land med nok av boliger til utleie, et rolig og velordnet land.

Lagmann Bonne-

Arnulf Overland tenker før han taler

— Stor som menneske og dikter —

Må det være tillatt å komme med et lite korrektiv i medfør av debatten om Arnulf Overland i Folk og Land.

Det faktiske forhold er at Overland var en av de ytterlig få som klarte å holde hodet klart i «de lange knivers» tid.

Arrestasjonenes vendetta

Inhabilitet før og nå

I Havlær-saken har Høyesterett gitt kjennelse for at 2 av dommerne, Gundersen og Hiorthøy skulle fratres under behandlingen fordi de var knyttet til Justisdepartementet da dette i 1952 ga en betegnelse om immunitetsspørsmålet. — Slik er norsk rett i dag.

Under landssvikoppgjøret var det 3 forgrunnsfigurer: — Erik Solem, som den ledende dommer. Sven Arntzen som riksadvokat og Hauge som sjef for Erstatningsdirektoratet.

De samme herrer hadde utarbeidet landssviklovgivningen, og tvunget den inn på regjeringen og folket.

Stortingets justiskomite uttalte forsiktig da den langt om lenge fikk landssviklovgivningen til behandling, at det hadde vært heldigere om de provisoriske anordninger ikke var gitt.

Kanskje det hadde vært heldigere om andre var satt

var godt og vel over, og presen, fra Hallesbys «Vårt Land» til «Friheten» ga ut en felles avis «Oslopressen» i de hektiske dager.

Da hetsen var på sitt høyeste var det naturlig å finne de riktige folk som hadde evnen til å gi de mest pregnante uttrykk for sitt hallusinerende hat.

Selvfølgelig ble Overland spurt først. Spørsmålet var om hvorledes Overland så på landssvikoppgjøret og landssvikkerne. Overland følte seg synlig brydd og svarte kort at han delte landssvikkerne i fire grupper. De to laveste grupper var det ingen grunn til å straffe. De to øverste ville han sortere inn under alminnelige politisaker.

En kort tid etter dette intervjuet kom studentene hjem fra Tyskland og ble møtt med jubel på Østbanestasjonen. Atter ble Overland intervjuet. Man håpet fra den sakyndige å få de nødvendige propagandasatser om gasskamre, sult og tortur, negle-trekking etc. Da svarte Overland: «Det er en misforståelse slik som man forsøker å fremstille forholdene. For i henhold til Hitlers ordre ut fra dogmet om den germaniske rases fortrinn, fikk vi nordmenn og dansker en særbehandling. Vi fikk bl. a. motta Røde Kors-pakker og fikk utdelt såpass rikelig mat at vi til og med i noen grad kunne hjelpe jøder og polakker.

Snøballen begynt å rulle?

Dansk og norsk professor kommenterer Svenskeutredningen

Responsumet fra «Institutet for Offentlig og Internationell Rätt angående det norske etterkrigsoppgjøret er forsøkt tiet ihjel av alle norske rettslærde. Det er ingen grunn til å legge skjul på at dette har vært en skuffelse for alle oss som ble rammet av oppgjøret. Med undtagelse av noen få som mer eller mindre direkte hadde vært aktoratsbeskjefteget med å få eksekvert dødsdommer, og som «anmeldte» svenskeutredningen på denne spesielle bakgrunn har våre jurister forholdt seg absolutt tause.

Nå er imidlertid snøballen begynt å rulle. Det er forsåvidt symptomatisk at det er en dansk juridisk professor Hurwitz, som har gitt en vurdering av svenskeutredningen i det høyt ansette norske «Tidsskrift for Rettsvitenskap». Man skulle jo ellers ikke tro det var nødvendig å gå over Skagerak etter vann. Nå har imidlertid Universitetets rektor, professor Frede Castberg, i et brev til vår medarbeider Alexander Lange, erklært seg enig i professor Hurwitz, artikkel. Likedan framgår det av denne at den norske professor Andersen — den mann som svært mange av vårt folk ser som den beste garanti for at rettsoppgjøret tross alt er «lovlig» — har behandlet svenskeutredningen i «Svensk Justist-

Major Fives kamp i Nåverdalen

Vil hans sak nå bli gjenopptatt?

Heldigvis har vi ennå major O. Five i god form i blant oss. I sin lange militære tjenestetid var han alltid et eksempel for sine menn, i krig som i fred. Det går således frasagn om Fives innsats som kompanisjef i Garden.

Five hadde den lykke å få vist sin dugelighet i krig under det hårdnakkede forsvar av norsk jord under kampene i Nåverdalen 1940. Nåverdalen er en liten sidedal, og Nåva, en elv som faller ut i Orkla fra nordøst, 10 km. eller så ovenfor (sør-øst for) Ulsberg. Nåverdalen er et av våre fane- og navn fra 1940. Og kampene var hårde og bitre og hører til de hederligste av stridene under vår egen krig i 1940, skriver oberst Johannes Schiøtz i Aftenposten i sin anmeldelse av Krigen i Norge av oberst Jørgen Jensen. Opplysningene om disse kamper henter jeg fra artikkelen:

Om kvelden 25. april var stillingen i Nåverdalen ferdig, hvor major O. Five hadde kommandoen over improviserte avdelinger. Natten til 26. april kom III/TRII til unnsetning. Bataljonsjef for de ankomne to geværkompanier og en mitraljøsetropp var major Alv Kjøs.

Området var glimrende egnet til forsvar. Dette ikke minst fordi sneforholdene bandt tyskerne til veiene.

Det ble kjempet i tre dager her. Tyskerne satte inn mi-

traljøser, bombekastere, kantonner og fly. De fikk den første dagen tilkjempet seg en utgangsstilling. De kom annen og tredje dag framover til Nåva, for en tid over Nåva, men måtte gå tilbake. Da de den tredje dagen fremdeles ikke kom noen vei, rekvirerte de sterk flystøtte, og i tiden fra kl. 13.00 til mot kveld kom det ene sterke flyangrep etter det andre.

De største infanteriangrepene ble utført av en styrke på opptil 800 mann. Da kampen sluttet holdt de norske avdelinger tildels de samme stillinger i hovedstillingen som de hadde hatt den første dagen, andre steder var de tvunget noe tilbake. I samsvar med direktiv fra Hærens Overkommando beordret oberstløytnant Eggan avdelingene tilbake.

Det var en fremragende innsats de løst sammensatte og improviserte norske avdelinger ydet i den tre dagers strid i Nåverdalen — fra ledelsens side (majorene Five og Kjøs) ikke minst på grunn av de elendige sambandsforhold, skriver oberst Schiøtz i sin anmeldelse.

I tyske rapporter og framstillinger finner man uttrykk som «mesterlig utstyrte forsvarsreder» og «fantastisk godt forsvarte dalsøkk». Blant de lavere sjefer er det naturlig å nevne — bl. a. mitraljøsetroppens sjef, fenrik Sørli og lagfører Øvre Johnsen.

Kampene fortjener honnør

Europeisk leksikon

tanter til et regjeringens «transportkompani». Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Arsaken til at samlingsregjeringens metode — Sveits er i høy grad de politiske kompromissers land — der ikke har medført lignende ulemper som i land med et helt parlamentarisk system, er, mener Halvar Sundberg, at «det schweitziska stats-skicket . . . lyckats bibehålla en effektiv dualism i sitt statsskick».

Dette kommer av at det sveitsiske folk i siste instans representeres av folket selv, hvis vilje uttrykkes ved folkeavstemninger som finner sted fra tid til annen i alle spørsmål om forfatningsendringer, av og til også om vanlige lover.

En hindring mot sentraldirigering og barnepikementalitet er også det tradisjonelle og høyt verdsatte lokale selvstyre i kantoner og kommuner, forsterket av de språklige og konfesjonelle motsetninger. Sveitserne har en sterkt utviklet trang til frihet, og vegrer seg mot å akseptere et sentralisert styr med det derav følgende uunngåelige byråkrati og den offentlige innblanding i borgernes privatliv.

«Edsforbundet» har etter

Quisling opptrådte mot tyskernes planer!

Den konjunkturbetonte dom over Quisling bygger på bl. a. at han opptrådte i forståelse med tyskerne. — Trygve Lie spenner ben under denne tese ved følgende bemerkning i «Med England i ildlinjen», side 95:

«Quislings maktovertagelse den 9. april kom i veien for tyskernes politiske planer».

A. L.

selvstyre og småborgerlig solid, antibyråkratisk, og uhyre ønsket når det gjelder frihetsinnskrenkninger. Et land med nok av boliger til utleie, et rolig og velordnet land.

Lagmann Bonnevie og Fanebust

Tidligere lagmann Carl Bonnevie er snart fast spaltist i «Fanebust-avisa». I et nyttårsbrev til T. F. skriver han bl. a.:

Skulle jeg si deg et «sannhetsord», så måtte det være dette: — Uretten under landssvikoppgjøret, må ikke skjule uretten under okkupasjonen.

La det nu bli litt avvikling av rettsoppgjøret privat, mann og mann imellom, med større mulighet for forståelse og samvær. Selvsagt vil jeg ikke være med og undertrykke forsøk på å rette på oppgjøret. Men la oss samle oss om de større, positive oppgaver.

For eksempel religiøs frigjøring og nyorientering. Eller kampen for sosial rett og mot klassevelde.

Håper vi sees snart. Jeg vet ikke engang hvordan du ser ut. Du er vel en kraftkar, etter din penn å dømme.

Med hjertelig hilsen
Carl Bonnevie.

Til dette svarer Fanebust bl. a.:

— Ja da, jeg er en mann på hele 65 kg netto, — kan hende 66 i det aller siste! Men da en bonde fra Varhaug festet blikket på meg første gangen, sa han: «Ah! e du den? Og eg som trudde du var en meir resen mann!»

Han hadde visst forespeilet seg en grovstredd kar med sjøgrønne øyne og rustødt helskegg!

Angående «rettsoppgjøret» er jeg forsåvidt fullstendig enig med deg. Men det kan også sies slik: Den uretten gestapistene og stapoistene øvde under okkupasjonen, må ikke anerkjennes som gyldig grunn for å øve rettsstridig gjengjeld etter frigjøringen, og især ikke fremdeles.

En virkelig mann har, når et håp slår feil, bare en glede mindre, men ingen smerte mer.

Friedrich Hebbel.

se slik som man forsker å fremstille forholdene. For i henhold til Hitlers ordre ut fra dogmet om den germaniske rases fortrinn, fikk vi nordmenn og dansker en særbehandling. Vi fikk bl. a. motta Røde Kors-pakker og fikk utdelt såpass rikelig mat at vi til og med i noen grad kunne hjelpe jøder og polakker. Det var disse som var underernært og led nød.»

Det har for øvrig i pressen ikke vært mulig å finne at Øverland har gitt uttrykk for noensomhelst hevn- og hat-tanker overfor de dømte. Som det store menneske og dikter han er, hører han til de få personligheter som tenker før han taler.

Hans Egede Nissen.

Norsk fengselsvesens «omstilling»

Små utsikter til tjenlige reformer?

Etter at det nå foreligger innstilling om revisjon av vårt fengselsvesen, bare dette (foreløpig):

Det er det å si om alle de som snakker eller skriver om fullbyrdelse av frihetsstraff, enten det var tyske vitenskapsmenn omkring århundreskiftet eller dagens reformatorer, de har aldri hatt skoen på, de har ikke en eneste time for fullt alvor sittet bak en jernbeslått og låst celledør. Dette gjør en forskjell, en ganske betydelig forskjell.

Jeg sitter og tenker tilbake på de fem årene jeg i en strekk satt som fange. Avsondret fra kjære og pårørende, vi klarte det, utestengt fra ethvert samfunn med frie mennesker, vi klarte det også, de seksuelle ting, de var ikke så vanskelige som ukyndige går og tror, men den skittengrå, trøstesløse ørkesløsheten, dag ut og dag inn, år etter år, den slo oss ned, den tærte på kropp og sinn, den merket oss for livet. Den

var den dystre, livsvarige gjengjeldelse.

Men nå som før skal fangene «behandles» og nå skal det altså arbeides i våre fengsler. Hvor står det egentlig skrevet dette at fangene skal «behandles»? Arbeides ja, pass på at det ikke blir taburett-snekningen og trehestmalingen på cellen eller en smule luking og hypping ute på løkka opp igjen, men under et annet navn. Det å ha fangene oppbevart i celler bortover og over hverandre er den enkleste og mest primitive form for straff-fullbyrdelse, og fengselsfolka er meget konservative karer. Nei, skal det virkelig bli arbeidet bortover i fengslene og anstaltene, må det noe ganske annet til enn en mild komitéinnstilling og en enda mildere gjennomføring, det som må til er fantasi, frekkhet og evne og vilje til å ta et avgjørende brudd med dagens fullbyrdelse — ja, med straffesystemet.

Og for å holde meg til inn-

vår medarbeider Alexander Lange, erklært seg enig i professor Hurwitz, artikkel. Likedan framgår det av denne at den norske professor Andenæs — den mann som svært mange av vårt folk ser som den beste garanti for at rettsoppgjøret tross alt er «lovlig» — har behandlet svenskeutredningen i «Svensk Justistidning».

Professor Hurwitz's avhandling går — selvfølgelig, hadde vi nær sagt — ikke i favør av de svenske jurister.

Professor Andenæs' artikkel har vi i skrivende øyeblikk ikke hatt anledning til å studere. Men vi tør vel regne med at også den går professor Sundberg og hans kolleger imot.

Dette spiller imidlertid etter vår mening en underordnet rolle. Vi nærer ingen frykt for at ikke professor Sundberg både kan og vil forsvare sin avhandling, enten det kommer til å skje på trykk eller i åpen debatt for et offentlig forum. Det siste ville vi anse for en ubetinget fordel, fordi denne forsamling da vil kunne vurdere alle påstander og begrunnelser samlet. Dette gir langt bedre oversikt og langt større klarhet enn en serie innlegg i forskjellige publikasjoner Skandinavia rundt, som det er vanskelig for den enkelte å skaffe seg.

stillingen: Hvor skal midlene til gjennomføringen komme fra? Jeg forsikrer, de blir aldri bevilget. Og så kan justiskomiteen og andre komiteer befare, beskrive og innstille i femti år til, mens selv Botsfengselet lekker som et såld både for inn- og utgående trafikk.

Ørkesløsheten får nok fremdeles rå i våre fengsler, og nye fangekull vil bli livsmerket av den.

A. D.

er og en mitraljøsetropp var major Alv Kjøs.

Området var glimrende egnet til forsvar. Dette ikke minst fordi sneforholdene bandt tyskerne til veiene.

Det ble kjempet i tre dager her. Tyskerne satte inn mi-

Europeisk leksikon

Etter freden er det stiftet en hel rekke europeiske organisasjoner med en masse bokstavsammensetninger som folk flest går fullstendig surr i.

Vi har derfor ment det vil være nyttig med en ganske kort orientering om de mest kjente organisasjoner.

ATLANTERHAVSPAKTEN

Begynnelsen gjorde England og Frankrike i 1947. Året etter ble Belgia, Holland og Luxembourg (Be-Ne-Lux) sluttet til, og 4. april 1949 ble alliancen utvidet til å gjelde de fleste vesteuropeiske land pluss USA og Canada.

O E E C

Allerede før Be-Ne-Lux-avtalen i 1948 hadde USA fremmet forslag om «Marshallhjelp» og det var for å administrere denne at OEEC ble opprettet i april 1948. Den fikk 2 barn, EPA (Den europeiske produktivitetsorganisasjon) og EPU (Den europeiske betalingsunion).

EUROPARÅDET

ble stiftet i 1949 av de samme land som var med i OEEC. Rådet reiste spørsmålet om en felles europeisk forfatning, men denne tanken måtte jo snart oppgis. — Siden 1950 har rådet nærmest vært på jakt etter noe reelt å befatte seg med, men hittil er det blitt med prat om menneskerettigheter o. l.

KULL- OG STALUNIONEN

— også kalt Montan-unionen — ble opprettet i 1952 fordi England reiste bust mot OEEC. Unionen er en europeisk myndighet for kull- og stålindustrien med overstatlig myndighet. De som er med er Frankrike, Tyskland, Italia, Holland, Belgia og Luxembourg.

E C E

— eller Myrdalkommisjonen — holder til i FN-palasset i Genf, og arbeider for å realisere det såkalte «geografiske Europa», gjennom å utvide OEEC ved å oppta Sovjet som medlem og eventuelt få Tyskland gjenforenet.

sin anmeldelse.

I tyske rapporter og framstillinger finner man uttrykk som «mesterlig utstyrte forsvarsreder» og «fantastisk godt forsvarte dalsøkk». Blant de lavere sjefer er det naturlig å nevne — bl. a. mitraljøsetroppens sjef, fenrik Sørli og lagfører Øvre Johnsen.

[Kampene fortjener honnør og respekt.

Ikke desto mindre ble major O. Five — fordi han hadde en annen politisk oppfatning (fra mange år tilbake) og fordi han hadde en annen oppfatning av sine plikter i et totalt kapitulert og okkupert land — idømt 10 års tvangsarbeid.

Fivedommen er berømt eller beryktet blant annet fordi det riktige dokument ikke ble forelagt for Høyesterett, nemlig den tyske utgave av hovedkapitulasjonsavtalen av 10. juni 1940.

Major Five sendte etter dommen Stortingets justiskomite en faktisk og juridisk utredning om fellene i dommen og dokumentasjon om sin militære innsats. Dette bunnsolide skrift hadde ingen virkning, og major Fives sak er ennå ikke gjenopptatt.

A. L.

FOLK og LAND

Redaktør og utgiver:
JOHANNES KRINGLEBOTN

Ekspedisjon og kasse:
Postboks 3214, Oslo
Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96

Abonnementspriser:
Kr. 25,- pr. år, kr. 12,50 pr. halvår. Sverige og Danmark: kr. 29,00 pr. år, kr. 14,50 pr. halvår. Utlandet for øvrig: kr. 33,00 pr. år, kr. 16,50 pr. halvår. I nøytralt om-slag kr. 35,00 pr. år, kr. 17,50 pr. halvår.

Løssalg 65 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter over en spalte.
Bruk postgirnr. 16450.
Sambandstrykkeriet Oslo